

Koronavirus beterinä 60 günnük Üstolan duruma girildi

Gündän günä koronavirus salgını için haberlär

Gazetamızın geçän nomerindä biz artık yazdık, ani Bütündünnä saalu koruma Kuruluşun haberinä görä, Kitayın Wuhan kasabasında 2019-cu yılın sonunda peydalanın koronavirus (COVID-19) hastalı dünnäyü epidemiya eşiinä getirdi.

Baba Marta ayın içindä da gündän günä www.anasozu.com saytıımızdan Canabinizlerä bu hastalun yayılmasını hem ona karşı alın korumalar için annatik, dayanarak Moldovanın ofițial kuvetlerinin açıklamalarına hem başka saaselem kaynaklara. Bu haberlerimizdän göreceniz hem annayacenz koronavirus hastalı Moldovada nicä ilerledi.

İki komuşu devlettä dä koronavirus bulundu

03.03.2020. Ukraynadan geldi haber, ani Çernovți kasabasında bir adamın analizleri COVID-19 hastalın bulunmasını göstermiş. Taa ileri Romıniyanın 4 vatandaşı da koronavirus salgınına ulaştı. Var nicä urgulamaa, ani Moldovanın sınırlarına iki taraftan da COVID-19 hastalı yaklaşêr.

Taa ötüü 2-3 sayfalarda

Moldova Pravitelstvosunun teklifinä görä, Moldova Parlamentının kararınan, başlayıp Baba Marta ayın 17-dän beeri, koronavirus (COVID-19) hastalı beterinä, Moldova 60 günnük Üstolan duruma girdi. Şindilik Üstolan durum Hederlez ayın (may) 15-dän sürtecek.

Koronavirusun gelmesi için şaşılacak hem akıl almaz işlär

COVID-19 salgının dünnäyü gelmesi may hepsimizä deyni ansızdan hem bilmemezlikten oldu. Şindi çoyu yazêr, ani bu hastalun peydalanması için yazmışlar hem sölemişlär Mişel NOSTRADAMUS 1555-ci yılda, Baba VANGA 1995 hem 1996 yıllarda, ABD (Amerika Birleşik Devletleri) fantastika yazıcısı Dean KOONTZ 1981-ci yılda, ABD psiholgu hem mediumu Sylvia BROWNE hem ABD yazıcı Lindsay HARRİSON 2005-ci yılda.

Plannayıp, yazdırdılar mı osa yazdırıp, plannadılar mı?

Hepsi bu insannarın açıklamalarını yazımızda vermää savaşacez, ama, bizä görä, en şaşılacak hem akıl almaz iş Sylvia BROWNE'nin (19.10.1936 – 20.11.2013) hem Lindsay HARRİSONun "End of The Days" ("Günnerin Sonu") kiyadında bulunêr. Bu kiyatta 2005-2100 yıllarında dünnäyü ne bekleer prognozlar yapılêr. *8-ci sayfa*

Gagauziyada COVID-19 ulaşan yok, ama onnarı Taraklıdan getireceklär

Baba Marta ayın 26-da Moldovanın saalu, işi hem cümneyi koruma ministrusu Viorika DUMBRAVÄNU açıkladı, ani Moldovada, Kişinev bolnişalarından kaarä, koronavirusa (COVID-19) hastaluna ulaşannar için iki da regional bolnişası açılacak: Moldovanın poyraz tarafının Belț kasabasında hem üülen tarafının Komrat kasabasında.

Ministru bildirdi, ani bu bolnişalarda diagnostikadan sora koronavirusa ulaşan aar hasta olan büyük insannarı getireceklär Respublikalı klinika bolnişasına, üklü kalan karıları

hem uşakları da Respublikalı Ana hem Uşak Saalını koruma Merkezine hem Kişinevdaki uşak bolnişalarına.

Gagauziya Başkanı İrina VLAH bildirdi, ani büünkü gündä Gagauzi-

yada koronavirusa ulaşan, yok ama Moldovanın Taraklı rayonunda var. Canabisi açıkladı, ani bu bolnişaya diagnostika için getirilecek diil sadä Gagauziyadan ama Taraklı rayonundan insannar da, angılarında koronavirus simptomnarı olacek hem «Все пациенты с подтвержденным диагнозом будут немедленно переводиться в лечебные учреждения Кишинева».

Ama Gagauziyanın saalu koruma Upravleniyasının başı Svetlana DULEVANın «А тех пациентов, у которых этот диагноз подтвердится либо пациентов в средней и тяжелой форме, будут транспортировать в Кишинев» laffardan sora, var nicä yarmaa çıkış, ani koronavirusa ulaşannarın hepsinin Kişineva alınmasına garantiya yok. *Patret: vlah.md*

Gündän günä koronavirus salgını için haberlär

Çeketmesi 1-ci sayfada.

Moldovanın saalı korumaa kuvvetleri çalışêrlar, ani bu hastalık Moldovanın içinä geçmesin.

Koronavirus Moldovada!

Saahk ministerlii uyêr mı?

07.03.2020. Moldovanın saalı, işi hem cümneyi koruma ministerliin haberinä görä koronavirus, ofițial olarak, Moldovaya etişti. Moldova saalık ministerlii bildirdi, ani bir hasta insan İtalyadan Boloniya-Kişinev reysinnan gemiş, ama bu reysin yolcuları hiç biri karantina alınmamış.

Taa sora, Moldovanın eski saalık ministrusu Alla NEMERENKO, uyardırıp büünkü Moldova saalık ministerliini, açıkladı, ani hasta insan Milan-Kişinev reysinnan gelmiş: “Saygılı ministerliktän kolegalarım, uyanın da alın başka devletlerin taktikasını, ölä nicä komşu Romniyada. Pnevmoniyaylan olan hastada vardı üüsürük hem başka klinika simptomları, da eraplarda ona yardım edän insannarda hem pasajirlarda var büyük risk ulaşmaa o hastalaa. Lääzım Milan-Kişinev reysinin hepsi yolcuları ne kadar tez yazıya alınsınlar hem kontrol edilsinnär”.

YILDIRIM HABER:

Moldovada cümne toplantıları zapa altına alındı

10.03.2020. Büün yapılan pres-konferençiyada Moldovanın saalı, işi hem cümneyi koruma ministrusu Viorika DUMBRAVÄNU bildirdi, ani vatandaşları koronavirus hastalından korumak için, hepsi cümne toplantıları, sport hem kultura uurunda sıralar, sergilär hem bu gibi işlär Moldovada zapa altına alındı.

Şindi beklener, ani bölä karar klisä tarafından da slujbalar için alınacak.

YILDIRIM HABER: Moldovada koronavirusa taa 2 kişi ulaştı

10.03.2020. Ministru Viorika DUMBRAVÄNU açıkladı, ani Moldovada koronavirus salgınına taa 2 kişi ulaştı. Onnar ikisi da İtalyadan evä dönän insannar: birisi karı, birisi da adam. Bundan kaarä karantında taa 145 kişi bulunêr. Onnarın 18-zi Taraklıdan, birisi da Basarbkadan.

COVID-19

pandemiyaya döndü

11.03.2020. Bütündünnä saalı koruma Kuruluşun Başkanı Tedros Adhanom GEBREYESUS bildirdi, ani Baba Marta ayın 11-dän beeri dünnäädä koronavirus (COVID-19) hastalın yayılması pandemiyaya (ulaşmak hastalından pek büyük epidemiyaya, ani bütün devleleri kaplêr – açıklama “AS”) döndü, zerä artık 114 devlettä koronavirusa uşalan 118 bin insan var.

Şkolalar, uşak başçaları hem universitetlar kapanêr

11.03.2020. Baba Marta ayın 11-dän beeri, koronavirus, grip hem başka keskin respirator viruflu infekçiyalı hastalıkların sebebinä görä hem onna-

rın yayılmasını durgutmaa deyni, bütün Moldovada hepsi şkolalar, uşak başçaları hem universitetlar kapanêrlar.

Moldovada COVID-19 “kırmızı kertik” kodu

12.03.2020. Moldova Pravitelstvo-su aldı karar Baba Marta ayın 13-dän beeri Moldovada COVID-19 “kırmızı kertik” kodunu kurmaa.

“Kırmızı kertik” koduna görü:

– Durgudulêr kara hem demir yollarından kimi tamojnelerdän Moldovaya hem Moldovadan yolcuların geçişi.

– Başlayıp Baba Marta ayın 15-dän saat 00:00-dän beeri İtalyaya, İspaniyaya, Françiyaya eraplan reysleri kapanêr.

– Başlayıp Baba Marta ayın 16-dän saat 00:00-dän beeri Avstriyaya, Belçiyaya, Çehiyaya, Kıpraya, Germaniyaya, İrlandiyaya, Büyük Britaniyaya, Polşaya, Portugaliyaya, Romniyaya eroplan reysleri kapanêr.

– Zapa altına alınêr eraplannara almaa yolcuları, ani aktarma gellerlär Moldova Respublikasına İtalyadan, İspaniyadan, Françiyadan, Germaniyadan, Kitaydan, İrandan hem Üülen Koreyedän.

– Zapa altına alınêr eraplannara almaa, Moldova vatandaşlarından kaarä, yabancı vatandaşlı yolcuları, ani aktarma gellerlär Moldova Respublikasına.

– Zapa dışına alınêr vatandaşlı olmayan hem yabancı vatandaşlaa saabi olannar, angılarının var izini Moldova Respublikasında oturmaa hem yaşamaa.

– Zapa için karar 2020-ci yılın Baba Marta ayın 31-nä kadar geçerli hem var nicä uzadılsın.

– 2020-ci yılın Baba Marta ayın 31-dän hepsi kliselerdä slujbalar zapa altında bulunêr.

23 hasta. Ölü taa yok.

İlaçlanan da yok.

15.03.2020. Moldovanın içişleri ministerliindä olan “Koronavirus (COVID-19) beterinä peydalanan krizisi el altına almak için Birleşik emir Merkezi”n olan toplantısında ministru Viorika DUMBRAVÄNU açıkladı, ani Moldovada koronaviruslan eni ulaşan 11 kişi var.

Bu 11 kişidän, 3-cü – yabancılıktan gelennär, 8-zi da – erindä ulaşannar. Ulaşannar hepsicii kendi yakınlarından ulaşmış. 11 kişinin arasında var bir da uşak, ani ulaşmış kendi anasından. Bu insan da İtalyada hastalanmış.

Bölecä Moldovada COVID-19-lan hastalanan insannarın sayısı 23 oldu.

Hep burada Moldova Prezidenti İgor DODON koronaviruslan ilgili bir açıklama yaptı. Onun sözlerinä görä bu hem gelecek afta en kritik aftalardır. Onun için, Baba Marta ayın 17-dän Moldovada var nicä Üstolan durum ortaya koyulsun.

Moldovada COVID-19 hastalına ulaşannar 29 oldu

16.03.2020. Ministru Viorika DUMBRAVÄNU açıkladı, ani Moldovada koronavirusa ulaşan taa 6 kişi peydalandı.

Bunnarın 2-si – Büyük Britaniyadan gelennär, 4-dü da – erindä ulaşannar.

Şindi Moldovada COVID-19 hastalına ulaşannar 29 oldu. Onnarın 15-şi – yabancılıktan gelän insannar, 14-dü – erindä ulaşannar.

Moldovada COVID-19-dan alışan 1 kişi var

16.03.2020. Ministru Viorika DUMBRAVÄNU açıkladı, ani Moldovada koronavirusa ulaşan ilk insan alıştı. Bu insanda COVID-19-za alınan analizlär negativ gösterdi da Baba Marta ayın 17-dä onu bolniçadan evä kolverilecek.

Moldovada 60 günlük

Üstolan durumu kuruldu

17.03.2020. Moldova Pravitelstvosunun teklifinä görä, Moldova Parlamentinin kararınan, başlayıp Baba Marta ayın 17-dän beeri, Moldovada 60 günlük Üstolan durumu kuruldu. Üstolan durum Hederlez ayın (may) 15-dän sürtecek.

Moldovada koronaviruslan ölen ilk kişi var

18.03.2020. Ministru Viorika DUMBRAVÄNU açıkladı, ani koronaviruslan ölen ilk kişi var. Ölen karı 61 yaşında, ani koronaviruslan kaarä başka hronika dertlärän da hastaymış.

Viorika DUMBRAVÄNU dedi, ani doktorlar bu insanı kurtarmaa deyni 4 gün savaşmışlar, ama bu gecä karının ürää durgunmuş.

Büünkü gündä Moldovada COVID-19 hastalına ulaşannar 30 kişi var.

Moldovada koronavirusa ulaşan en çok 60-69 yaş arası olannar

19.03.2020. Ministru Viorika DUMBRAVÄNU bildirdi, ani Moldovada koronavirusa ulaşan 36 hasta var. Bunnarın arasından 21 kişi yabancılıktan, Büyük Britaniya, Çehiya, Françiya, İtalya hem Şveytariya devletlerindä, ulaşıp, COVID-19 hastalını Moldovaya getirennär.

Canabisi açıkladı hastaların yaşlarına görä en çok 60-69 yaş arası olannar – 9 kişi.

Moldovada koronavirusa taa 13 kişi ulaştı

19.03.2020. Ministru Viorika DUMBRAVÄNU bildirdi, ani 24 saatta Moldovada taa 13 kişidä koronavirus hastalılı bulundu. Bununnan koronavirusa ulaşannarın sayısı 49-za çıktı. 13 kişidän 7-si yabancılıktan gelennär (Büyük Britaniya, İtalya hem Ukrayna), 4-dü – evdä ulaşannar, 2-si – taa araştırılêr.

“Gagauziyada şindilik koronavirusa ulaşan hasta yok”

19.03.2020. Gagauziyanın Üstolan durumların Komisiyasının (UDK) azaları bir brifing yaptılar, neredä Gagauziyada hem Moldovada koronaviruslan hem keskin respirator viruflu infekçiyalarınan ilgili durumu annattılar.

Brifingta Gagauziyanın cümne saalı Merkezin başı İvan HASTA açıkladı, ani “Gagauziyada şindilik koronavirusa ulaşan hasta yok, ama durum arlaştı”.

Gagauziyanın saalı koruma Upravleniyasının başı Svetlana DULEVA bildirdi, ani “Şindilik Gagauziya risk çemberin dışında bulunêr. Ama Kişinevdan hem Soroka, Floreşti hem da Yaloveni rayonlarından kaarä, koronavirusa ulaşannar artık var komşu Basarabka, Kaul hem Kantemir rayonlarında”.

Svetlana DULEVA danıştı yaşlı insannara, angıları taa sık bu hastalıklara ulaşêrlar, çıkmasınlar evlerinden hem klisä gibi cümnenin toplandı erlerä gitmesinnär.

Gagauziyanın UDK geçici başı İvan KOLİOGLU söledi, ani Gagauziyada saalık hem da koronaviruslan keskin respirator viruflu infekçiyalarınan ilgili durumu durmamayca göz altında bulunêr.

Baba Marta ayın 18-nä görä Gagauziyada var 440 kişi, ani bu günnerdä yabancılıktan evä döndülär hem 14 günlük göz altı karantinina alındılar.

Gagauziyadan 2 kişi koronavirusa şüpä altında bulunêrlar

20.03.2020. Gagauziyanın saalı koruma Upravleniyasının başı Svetlana DULEVA bildirdi, ani Gagauziyadan 2 kişi koronavirusa ulaşmaktan şüpä altında bulunêr. Canabisi söledi, ani büünkü gündä Gagauziyada 721 kişi koronavirusa ulaşmaktan şüpäylän 14 günlük göz altı karantinina alındılar.

Moldovada koronavirusa taa 17 kişi ulaştı

20.03.2020. Ministru Viorika DUMBRAVÄNU bildirdi, ani Moldovada taa 17 kişi koronavirusa ulaşmış.

Hastaların sayısı 66-ya etişti. Onnarın 7-si aar durumda, 2-si da – pek aar durumda.

Evdä ulaşannarın sayısı büüyür

21.03.2020. Ministru Viorika DUMBRAVÄNU bildirdi, ani taa 14 kişidän 11-ri – evdä ulaşannar, 3 – yabancılıktan gelennär. Ulaşannarın arasında: 2 kişi Pridnestrovyedan, 2 kişi Ukrayna manastırına gidennarın, 2 kişi da bir ölüyü geçirennerin arasından, neredä varmış Büyük Britaniyadan gelän hasta kişi.

Bölecä Baba Marta ayın 21-dä Moldovada COVID-19-za ulaşan hastaların sayısı 80-nä etişti.

Taa bir alışan da var – bu insan, angısında Moldovada en ilkin koronavirus hastalını buldular.

Gagauziyadan 5 kişi COVID-19-za şüpä altında

22.03.2020. Gagauziyanın Üstolan durumların Komisiyasının (UDK) azası hem Gagauziyanın cümne saalı Merkezin başı İvan HASTA açıkladı, ani büünkü gündä Gagauziyada COVID-19 yok, ama 5 kişi bu hastalaa şüpä altında bulunêrlar.

İvan HASTA bildirdi, ani bu 5 kişinin arasında 2 komratlı, 2 çokmaydan-

Gündän günä koronavirus salgını için haberlär

nı hem 1 dizginceli var. Bu kişilerin birisi avtozapravkada işleyän insan. Onuştan, onda COVID-19 bulunursa, ozaman var nicä olsun, ani bu yollar hastalık bütün Gagauziyaya, hem diil salt Gagauziyaya, yayılsın.

Moldova, COVID-19-za ulaşan 94 kişiyän, şindilik 84-cü erdä bulunêr

23.03.2020. Pazar günü, Baba Marta ayın 22-dä avşamneyin yapılan açıklamakta Moldovanın saalık ministerli bildirdi, ani 24 saatta COVID-19-za ulaşan insannarın sayısı taa 14 kişiyä zeedelendi. Onnarın arasından evdä ulaşannar – 10 kişi, yabancılıktan gelennär – 4 kişi (İtaliyadan –1, Romıniyadan – 2, Ukraynadan – 1).

Baba Marta ayın 23-dä saat 8:00 kadar ulaşan taa 2 kişi ortaya çıktı. Bölecä COVID-19-za ulaşan 94 kişiyän, Moldova dünnäada şindilik 84-cü erdä bulunêr.

Moldovada koronavirusa ulaşan taa 15 kişi ulaştı

23.03.2020. Ministru Viorika DUMBRAVÄNU bildirdi, ani Moldovada bir günün içindä COVID-19 hastalın ulaşannarın sayısı taa 15 kişiyä zeedelendi. Hastaların sayısı 109 oldu. Onnarın 12-si pek aar durumda bulunêr.

Moldovada koronavirusa ulaşan hastaların sayısı 125-şä çıktı

24.03.2020. Ministru Viorika DUMBRAVÄNU söledi, ani Moldovada bu günün içindä koronavirus hastaların sayısı, taa 16 kişiyä zeedelenip, 125-şä çıktı. Onnarın arasından evdä ulaşannar – 13 kişi (Kişinevda

–5, Hınçeşti – 2, Soroka – 2, Eni Anen, Rışkan, Şoldaneşt rayonlarında hem Pridnestrovyeda birär), yabancılıktan gelennär – 3 kişi (Büük Britaniyadan –1, Franşiyadan – 2, Ukraynadan – 1).

25-ndä hereri armata girecek

24.03.2020. Moldova Premyer-ministrusu İon KİKU açıkladı, ani başlayıp Baba Marta ayın 25-dän Moldovada armatayı küülerä hem kasabalara sokêrlar hem, şindilik, bu yapılar o üzerä, ani parkları, cümne erleri hem uşakların oynamak meydan-cıklarını kapamaa, insannar oralarda gezmesinnär hem ansıdan COVID-19 hastalına ulaşmasınnar hem da biribirlerini ulaştırmasınnar.

Naşey o “cümne erleri” Moldova Premyer-ministrusu açıklamadı.

Moldovanın COVID-19 hastalık reytingında 84-cü erdän 76-cı erä geçti

25.03.2020. Ministru Viorika DUMBRAVÄNU, bildirdi ani Moldovada içindä 24 saatta koronavirus hastaların sayısı taa 24 kişiyä zeedelendi. Bu 24 kişidän 21-ri – erindä ulaşannar (Kişinev, Hınçeşti, Soroka, Rışkan, Ştefan Voda, Yaloven, Straşen), 3-cü – yabancılıktan gelennär (Büük Britaniyadan –2, Germaniyadan – 1).

COVID-19 ulaşan sayısı 177-ya çıktı

26.03.2020. Ministru Viorika DUMBRAVÄNU, bildirdi ani 24 saadın içindä COVID-19-za ulaşan 28 kişi bulundu. Bununnan hastaların sayısı 177-ya çıktı.

Eni 28 kişidän 25 kişi erindä ulaşannar, 3 kişi da yabancılıktan gelennär (Franşiyadan – 2, Romıniyadan – 1). Bu 28-zin içindä var Respublikalı klinika bolnişasının 4 zaametçisi, ani koronavirus hastalarını ilaçlardılar.

YILDIRIM HABER: Moldovada pasportsuz evdän çıkmak hem 3 kişidän zeedä toplanmak zapa altında

26.03.2020. Moldovanın Premyer-ministrusu İon KİKU bildirdi, ani başlayıp Baba Marta ayın 27-dän beeri Moldovada pasportsuz yada bülütensiz evdän çıkmak hem 3 kişidän zeedä toplanmak zapa altına alındı.

Bundan kaarä hepsi vatandaşlar lääzım cuvap versinnär polişiya yada başka kuvet organların tarafından onnarın önündä koyulacak soruşlara.

Büçettän para kabledän işçileri zorlan paralı dinnenmä yollêrlar

26.03.2020. Premyer-ministru İon KİKU bildirdi, ani başlayıp Baba Marta ayın 28-dän beeri Çiçek ayın (aprel) 5-dän, saalık zaametçilerindän, polişiyadan, korunmak minesterliindä hem SİS işçilerindän kaarä, büçettän para kabledän işçilär zorlan paralı dinnenmä yollanırlar.

Moldovada gecä komendant saadı kurulacak

26.03.2020. Easaba alarak ne hızlan koronavirus hastalı yayılêr hem ani vatandaşların arasında aaz disiplinä var, Moldova Prezidenti İgor DODON açıkladı, ani memlekettä gecä saat 22:00 – 05:00 yada 23:00 – 06:00 arası lääzım

komendant saadı kurmaa hem ona uymayannara büük para cezaları yazmaa.

Moldovada 5 polişiyacı koronavirusa ulaştı

26.03.2020. Moldova işçileri ministrusu Pavel VOYKU açıkladı, ani ministerliin işçilerinin arasından 5 kişi koronavirusa ulaştı. O söledi, ani işçileri ministerliin 178 zaamtçisi büünkü gündä kendi-kendilerini karantina aldılar. Onnarın arasında 5-şi koronavirusa ulaştı: 3 kişi – granişta polişiyacıları, 2 da – üstolan durumnari baş inspektiyası polişiyacıları.

YILDIRIM HABER:

Koronavirustan taa bir insan öldü

27.03.2020. Baba Marta ayın 27-dä sabaalän Ministru Viorika DUMBRAVÄNU bildirdi ani Moldovada koronavirustan taa bir insan öldü.

Ölän insan 79 yaşındakı hızlı yardım medişina servişinin zameetçisi, angısına Baba Marta ayın 19-da Kişinev Toma Çorba infeksiya bolnişasına gospitalizaşiya yapıldıydı.

Koronavirusa ulaşannar 199, ilaçlannar 11 oldu

27.03.2020. Ministru Viorika DUMBRAVÄNU, bildirdi ani COVID-19-za ulaşannarın sayısı büün 199 kişiyä etişti. Eni ulaşan 22 kişi var. Onnarın arasında 18 kişi – erindä ulaşannar. Kalan 4 kişi koronavirusu Büük Britaniyadan, Franşiyadan, Romıniyadan hem Rusiyadan getirennär.

Viorika DUMBRAVÄNU söledi, ani bu saatta Moldovada COVID-19-zdan alışan 11 kişi var.

Gagauziyanın ÜDUnın koronavirus için danışması

Koronavirus hastalından korunmak için Gagauziyanın Üstolan durumların Upraveniyası (ÜDU) danıştı insannara korumak teklifinnän.

Koronaviruslar nedir?

Koronaviruslar – hayvannara dokunan bir virus aylesi, ama o var nicä insannara da ulaşsın. O üzerä, insannarın saalını hem ömürünü korumak için, Gagauziyanın Gagauziya Avtonom-teritorial Bölgesinin ÜDU-su teklif eder şu kurallara uymaa:

1-ci kural. Ellerinizi sıkça sabunnan yıkayın.

Kullanıp yıkayıcı himiya mallarını, paklayın hem dezinfekşiya yapın kullanılan erlerä.

Ellerin gigenası – bu grip hem koronavirus infeksiyasının profilaktilasına önemni önnemäk. Sabunnan yıkamak virusları yok eder. Kolaylık yoksa ellerinizi sabunnan yıkamaa, ozaman kullanın spirtli yada dezinfekşiya yapın salfetkaları.

2-ci kural. Uzaklık arasın hem etiketi gözledin.

Hastadan saa insana viruslar geçer soluk-damna yolunnan (ansırarkana, üsürürkenä), bu üzerä hasta insandan lääzım en aazdan 1 metra uzaklıkta

durmaa. Sakının gözlerinizä, burnunuza yada aazınıza ellerinizlän dokunmaa. Grip hem koronavirus bu yollarlan yayılêr.

Hastalanmak riskını aazaltmak için kullanın maska yada elinizdä olan başka korunmak tertiplerini. Üsürürkän, ansırarkan lääzım burnunuzu hem aazınızı tek kullanışlı salfetkaylan kapayasınız da onu sora sıbdasınız. Yolculuktan hem kalabalık erlerdän korunarak, var nicä hastalanmak riskını aazaltmaa.

3-cü kural. Saahlık bir yaşamaya uyun.

Raat hem uygun uyukulu, proteinnän, vitaminnän hem minirallarlan zengin iyecekli hem aktiv yaşamaya uygun olan saahlık bir rejimä uyun.

4-cü kural. Solumak organnarınızı medişina maskasınnan koruyun.

Solumak organnarınızı korumak için medişina maskalarını kullanêrlar:

– kalabalık erlerdä, trennerdä hem cümne transportunda yolculukta;

– keskin respirator viruslu infeksiyalı hastalıklarının zeedelenmä durumunda;

– keskin respirator viruslu in-

fektiyalarınnan ulaşan hastaların bakımında;

– keskin respirator viruslu infeksiya simptonnarının olan insannarlan lafedärkana;

– soluk-damna yolunnan geçän başka infeksiyalara ulaşmak riskı varsa.

Maskayı nicä lääzım dooru taşımaa?

– maska lääzım sıkı baalansın, boşluk brakmadaan aazı hem burnuyu sıkıca kaplasın;

– maskayı çıkararkana savaşın onun dış tarafına dokunmamaa, herliim ansızdan dokunarsanız, ozaman yıkayın ellerinizi sabunnan hem spirtli mallarlan;

– yaş yada nemni maskayı lääzım eni hem kuru maskaya diiştiräsiniz;

– tek kullanışlı maskayı ikincilää kullanmayın;

– kullanılan tek kullanışlı maskayı hemen boklaa sıbdın.

5-ci kural. Grip yada koronavirus infeksiyasına ulaştıyınan ne lääzım yapmaa?

Evinizdä kalın hem çabuk danışın doktora. Doktorun izininä uyun, döşek rejimini kullanın hem nekadar çok sulu işleri için.

Grip yada koronavirus infeksiyasının simptonnari nedir?

Yangın, titiremäk, baş aarısı, halsızlık, burnu tıkanıklı, üsürük, zor solumak, kas arıları, konyuktivit. Kimi durumnarda ürek-barsak bozulması olabilir: ürek bulanması, kusmak, ürek sürmesi.

Aylenizdä biri grip yada koronavirus infeksiyasına ulaştıyınan ne yapmaa?

Çaarın doktoru. Hastaya bir oda ayırın. Bunu yapamazsanız, hastadan hep 1 metra uzakta durun. Hastanın hem yakınnarınızın, maasuzdan uşakların, yaşlıların hem hronikli hastalıkları olannarın arasındaki kontaktları aazaltın.

İçerlerini sık havalandırın. Temizlii koruyun, kullanılan erleri yıkayıcı himiya mallarınnan nekadar sık paklayın hem dezinfekşiya yapın. Ellerinizi sıkça sabunnan yıkayın. Hastayı bakarkana, aazınızı hem burnunuzu maskaylan hem başka korumak tertiplerinnän (basma, garuz h.b.) kapayın. Hastayı lääzım baksın aylenizin sadä bir kişisi.

Üstolan durumda 112 nomerä danışın.

O yaşayaydı, gagauz filologiyası başka yoldan

(Valentina KOTENKO (BAURÇULU)nun (21.01.1955 – 25.03.2000) duuma gününün 65-ci yıldönümünə hem ölüsünün 20-ci yılına)

Valentina KOTENKO (BAURÇULU)ylan tanıştım zamandan beeri taa onun vakıtsız aramızdan gitmesinädän, bana kalsa, o hiç diişilmediydi: harman gibi büyük gözlerdän şılayan bakışlan pek gözäl hem kıvrak boylu bir karı, derin fikirli, sivri hem akıllı dilli, dooruyu doorudan söyleyän hem doz-dolaya energieya çımkıran bir insandı. Kendisini gagauz filolo-

2020-ci yılın Büük ayın (yanvar) 25-dä tamamlandı 65 yıl gagauzların büük filologunun Valentina İlyiniçna KOTENKO (BAURÇULU)nun duuma günündä hem Baba Marta (mart) ayın 25-dä da oldu 20 yıl nasıl Valentina İlyiniçna raametli oldu. Bu iki (biri aydın, biri kara) yubileylärlän ilgili olarak isteeriz gagauzların aklısına gitirmää KİMDİ hem NEYDİ gagauz dili, gagauz bilimi hem gagauz filologiyası için Valentina İlyiniçna KOTENKO (BAURÇULU). Te ne yazêr Valentina İlyiniçna için Akademik Todur ZANET.

giyasına hem pedagogikasına baaşlayan haliz gagauz kızıydı. O etiştirämedi disertatıyasını baaşmaa hem korumaa, ama, nicä yazêr Dr. Lübov ÇİMPOEŞ, “gagauz dilinin hem üredilmesinin ileri dooru metodika hem aaraştırma işlerinde V.İ. KOTENKONun metodika aaraştırmaları hem yaratmaları temel oldu- lar”.

Getiririm aklıma, nicä gagauz delegatıyasınnan bilä 1991-ci yılda trennän gidärdik Türkiyenin Kayseri kasabasındaki Erciyes Universitetina bilim simpoziuma. Simpoziumda doklad okuyannarın arasına, neçin sa, Valentina KOTENKOyu çaarmanınıştılar. Da Valentina, bütün gecä uyumayıp, hazırladı ölä bir doklad gagauz dili için, ani, tribunadan onu okuduktan sora, simpoziuma katılan profesörlerinin

hem bilim doktorlarının arasında parlamaa başladı.

Acıylan bakarak ne olêr büünkü gagauz dilinnän, ne uurda onu kullanêrlar büünkü sözdä “gagauz dili

bilim insannarı”, ne bitmiş halda o bulunêr radioda hem televideniyada, ne annamamazlıklar kullanîler o Gagauziyanın M.V. Maruneviç adına Bilim-Aaraştırma Merkezindä, ne fasıl kuş dili

A, Valä! Valä pek akıllıydı! Bän Valäyı da Valentina KOTENKO (BAURÇULU)nun anasınnan, Kati bulüylan, buluşmak

2016-cı yılın Canavar ayın 8-dä, “GAGAUZLUK” Cümne Birliin “Gagauzların kayıp olan dilinin hem kultura adetlerinin Moldovada korunması” Proektı çerçevesindä, kısmet düştü buluşmaa valkaneshliyka Ekaterina Georgiyevna BAURÇULUylan, Valentina KOTENKO (BAURÇULU)nun anasınnan. Bu buluşmayı bana deyni hazırladı hem yaptı Valkaneş kultura Evinin eski direktoru, Gagauziyanın kıymetli kultura zaametçisi Vasilisa (Valentina) Konstantinovna FURMAN. Buluşmakta vardı Ekaterina Georgiyevnanın unukası Valera BAURÇULU da, ani manisinä herbir iştä yardımcı olardı.

Buluşmamız pek gözäl hem faydalı geçti da ayırılarkana annaştık, ani 2017-ci yılın ilkyazında taa bir kerä buluşacez. Ama kısmet olmadı, zerä o kışın Ekaterina Georgiyevna, kayıp, düşer da ayaanın almacını kırêr. Bu betere da 2017-ci yılın Büük ayın (yanvar) 19-da geçiner. Topracı ilin olsun!

O zamandan beeri çok kerä düşündüm bu insan için annatmaa, ama hep eri gelmezdi. Da şindi, Valentina KOTENKO (BAURÇULU)nun duuma gününün 65-ci yıldönümünə hem ölüsünün 20-ci yılına, sanêrım, bu işin sırası da geldi.

Siz haliz Valkaneştä mi duudunuz?

Burda, Valkaneştä. 1923-cü yılda iyulün 5-dä duududm. Evimiz plan-daydı. Bobam – Georgiy İvanoviç ÇERNEV. Mamumda 3 uşaktık: bän, Nüklay batü hem kızkardaşım Oli. Oli 12 yaşında öldü. Biricik beni büüttülär, ama nasıl naazlı büüttülär!

Uşaklarınız niceydi?

Pak masal gibi yaşanırdı ozaman. Ne yortularımız vardı! Şindi sa bosäk yortuları sade.

Kendiniz rusta mı üürendiniz?

Romunda. İki klas, yarım da koridor! Bän üürenirdim islää, ama oldu bendä bir hastalık, korkudan. Da bän 12 yaşından kendimi pek prost tutardım. Allah korusun! Daalara, taşlara gitsin o hastalık, ne geldi benim başımdan. Uçtilkalarım da anama-bobama yalvaradı: “Tutun evdä onu! İlaçlayın! Gezdirin!” Da bir adam, ani bir Allaa adamı, sokakça Kaalekci (?) Todur sölärdilär, o beni ilaçladı. “Aaa, siz beni ilaçlamaa isteersiniz, – dârdim. – Bän bilirim neylän ilaçlayceniz!”

Da annardım da neylän isteerläer ilaçlamaa! Da ozamdan bän döndüm, ama, birtaan şkolaya gidämedim. 16 yaşında evlendim.

16 yaşında mı?

16 yaşında! Vakıtsız evlendim. Düşmäzdi ölä evlenmää. Dayak lääzimmiş! Evlenmää mi lääzimdi

bana?! Şöfördü. Hiç yoktu maşına küü içindä. Çaldı, bän da gittim. Bana lääzimdi bir yaş çatı, da...

Tükänımız vardı. Tükända bän yazardım hepsini, şçöt yapardım hepsini. Evlenmää ne taşçin alatlamışım?! Dayak, dayak!

Şindi sa diil kızlar aldanêrlar!

Çocuklar kaçêrlar da kızlar giderläer üstünä. Maskara dünnäada yaşêeriz! Utanmak dünnäada! Diil adamnar hozäyni evdä – karılar! Ama evin hozäynisi – adam! Armanın kazı – adam! Karıyı lääzim tutmaa, baştan onu sıkmaa! Da kolvermemää senin önünü geçsin: dursun sän geçäsin, da sora o geçsin! A şindi naoborot oldu. Valä bana dârdi: “Mamu, ne sän okadar bu çocuklar için?” Dârdim: “Mari, çocukların akları var! Karıların saçları uzun, ama akılları kısa onnarın, mari! Onnar hiç bilmeerläer nâbêylar! Büün var mı – sabaa için düşünmeerläer! Hem evlenmeerläer ev bakmaa da başa çıkarmaa! Doydu, gider başka adam aarêr!”

Siz kaç yıl kocanızlan yaşadınız?

Bän kırk dört yaşından kaldım yalnızca. Nasıl kırılgaç yuvası daalêy, da düşey, da bilmeer angı tarafa almaa. Ama hep o evä çekiley. Ölä kaldım. Sanardım, ani bän görmeycäm... Uşaklarlan te bu kırıntıyı (evi – nişan “AS”) yaptım. Adam gibi aklım da erärdi. Şindi o bana ölä büük görüney! Te Valera (unkası – nişan “AS”) geliy.

gideceydi hem bugün en yüksek uurlarda olaceydi

gibi öter Üniversiteta, bän herkerä sancıyan getirerim aklıma Valentina KOTENKO (BAURÇULU)nun o gözâl, dooru hem kıvrak gagauzçasını, gagauz dili filologiyasında derin fikirlerini hem bakışlarını, bilim cömertliğini hem yıldırım gibi yaşamasını.

2010-cu yılda Valentina KOTENKO (BAURÇULU)nun bizim aramızdan ayrılmasının 10-cu kara yıldönümünä bän yazdığım Valentina için bölä lafları, angıları gagauz dilinin son kertää gelän şindiki durumunda taa da pek aarlaştlar:

“Şindiyädän gagauz milleti annayamadı ozaman KİMİNNÄN ayrıldı, KİMSİZ kaldı, KİMİ kaybetti. Bir şüpesiz, herliim ozaman Valentina KOTENKO (BAURÇULU) bizdän ayrılmaydı, gagauz BİLİM yaşaması başka yoldan gideciydi, gagauz dilinin FİLOLOGIYA ömürü başka olaceydi, üzä HALİZDÄN bilim adamları çıkaceydi, ya gagauz dilini bilän bilim adamları olaceydi, yada gagauz dilini bilän bilim adamları olceydi! Zerä başka bir şans onnara Valentina KOTENKO (BAURÇULU) brakmayaceydi.

Ama yazık, Valentina yandı-gitii, gagauz bilimindä dä var o ne var.

Valentina KOTENKO (BAURÇULU) pek islää bilärdi, görärdi hem anardı kim onun dolayanında var hem

ne onnar yapêrlar. Ama buna karşı bişey koymaa istemäzdi. Bu betere da onu kullandılar, onun fikirini hem bakışlarını çaldılar bünkü “bilim” insannarı, ani onun ayak tırnaklarının paasını da yapmêrlar”.

Valentina KOTENKO (BAURÇULU) kendisi için kimi sözlere: “Bendä etişmeer vakıt ne kendimä deyni, ne aylemä deyni, ne disertaçıyaya deyni”; “Benim iki arzum var – başarmaa disertaçıyayı hem tiparlamaa diplom hem da kurs işlerimi. Zerä bunnar benim üzüm, benim suratım”; “Beni pek sık prezervativ gibi kullanêrlar: ilktän keyf kabledêrlar, sora da sıbdêrlar”.

Adamnara da şaka deyärdi: “Siz ne esap almêrsiniz mı gözâl karıları? Bakın, onnarın birisi önünüzdä durêr”.

Ölä gözâl da kalıp, aramızdan gitti... Herliim o yaşayaydı, gagauz filologiyası bugün başka yoldan gideceydi hem en yüksek uurlarda olaceydi.

Valentinanın ansızdan raametli olması hem onu

son yoluna geçirmektä, tabudun yanında, onu ezenlerin ikiüzlü nasaatları okadar acıttıydı canımı, ani o acıları “Valentina KOTENKO (BAURÇULU)nun ölüsünä” adanmış peetimä dökmeyincä, canıma er bulamardım.

Topracın ilin olsun, Valentina!

Kotenko ailesi: Vladimir, Katüşa, Valentina. 1988 y.

Valentina KOTENKO (BAURÇULU)nun ölüsünä

Gözâl hem da paalı laflar Tabut yannarımdan söledilär... İnsan da vardı çok o ölüdä. Yıldız gibi geçtin bu ömürdän.

Sän sa, o tabut içersindä, Sonsuz bir uykuya artık daldın. Göktän bir nur şılaardı annında. Neyä bu dünneyi sän vakıtsız braktın?

Deyärdin ikidä-birdä bana: “Onnar kıskanç hem çok görêrlär işimi. Köstek koymaa hep savaşêrlar yolumda, Ama kuvet yok alsınnar fikirimi.

Umurumda da diil bu eşinmä...” Ama toplarmışın sancıları sän içinä, Gülär üzlü bakıp bu dünneyä. Ateş gibi yanıp, ayrıldın bizdän.

Onnar kaldı, kaldı o tamahlar, Ani korkêrlar yol vermää talantlara, Da şindi tüflanêrlar dolayda: “Ne insanı biz kaybettik aramızdan...”

Uslanın! Hiç lafetmeyin! Ya susun! İnsan diriykana koruyun siz onu. Aalayın, insannar, aalayın! Ayrıldı bizdän BAURÇULU.

12.04.2000
Todur ZANET

çok sıkı tuttum! Valäya hep çekişirdim!

Küçükkenä hep burêy gelirdi. Kuzu gibiydi. Şindi başladı diklenmää. Yok bişey, gelecek senin aklın. Sän şindi elli yaşında – aklın başında başladı olmaa! Ama benim gibi çekmääsiniz! Allaa göstermesin! Nasıl dayandım bän bu kahırlara, ba çocuğum?! Mezarlık yoluna yolcaaz yaptım.

Kati bulö, açlın nicä geçirdiniz?

Pek prost! Pek prost geçirdik! İdilär uşaklarını bütün. Büyük kütüklär getirdim, sürüklärdim, sobayı yakalım da yısınalım. Yannaşırđım sobanın yanına uşaklarımlan – Kostikacıım hem Stöpa ikisi vardılar. İmää yoktu. Vardı benim bir lelü, lelü Sati, mamunun kıskardaşı. Ordan-burdan toplamış kartofı kapçaazı, onnarı – kaynardık imää. Tütüsü da işlärdi, ona ekmek verärdilär. Karaaa! 100-zär gramcaz bir parçacık ekmek veridilär. Pek prost.

Sandık ani biz artık çıkmayacez o yıldan. Dübüdüz küü öldü, may. 5 uşak öldü açlıktan, anası da idi uşaklarını da, büzüldü o da. Ölüleri kızaklan götürüdüler – rıpa içinä sıbdırdılar. Mezarlım yanında büyük rıpa vardı, orêy. Ne köpek kaldıydı, ne kedi, ne patkan – hepsini idilär. Bittiydi onnar hepsi. Kaybeldiydi dünnää! Açlık cendeminin kayalarını geçip, diri kaldık. A kimä da verdim rubalarımı, elimdä yapılmış döşekleri bir konservaya – onnar da öldülär. Da genä bän kaldım yaşamaa. Çiizimi da ekincää verdim, uşaklarını başa çıkarayım. Allaa ayrêr kimi almaa. Mamum da kırk beş yaşında brüşnoy tiftan öldü. Hepsi genç!

Devlettän saalık uurunda yardım vardı mı?

Bir ferşelcik vardı sade, Kornovak laabıydı. Bir da aptekacık açtıydılar bir evceydzä. Kimsey yokru başka.

Şindi kuvettä bulunannar sizä yardım ederlär mi?

Şindi kırıntılarnın elinä kaldık. Onnar sade kendi ceplerini bilerlär. Allah onnarlan! Ne bilerlär onnar, onun için cevap edeceklär. Ama cuvaptan hiç korkmêrlar. Yok onnarın hozâyinnii. Yok, ani annatsınnar nasıl läüzüm. Onnarın – onnara görä. Onnar sade kendi evlerine düşüner, ani ihtärlar için düşünsünär. Şükür, birkaç kopeyka atêrlar orda, Valeciim için da. Yok bi-

şey. Saadä dünneyi kullansınnar. Ama, onnar kendilerini da bilmeêrlär kullanmaa! Adamsız zor yaşamaa, çocuğum.

Ölä zormuş sizä, neçin ikincilää evlenmediniz?

Kızcaazım da (Valädan unukası Katerina – nişan “AS”) deer: “Mani, maa, bana deersin evlenmedim, evlenmedin. A sä neçin evlenmedin 44 yaşında, ma?” Bana adamnar çok teklif ettilär. Genä uygun, üürenmiş adamnardan. Ama bän dârdim: “Benim bir adamım var dünnääda”. “Onu senin mamun mu büüttü?” “Büütmedi mamum, a bän 16 yaşından onun elindä oldum! O beni koradı, o beni baktı!” Ačan da çekişirdim ona, dârdi: “Sus, sümüklü! Şkolaa

geçirdim seni, köpeklerden korudum, kolcaazından yamaçlardan atlattım. Burnundan on santim otää görmeersin. Şindi da isteersin bana çorbacı olmaa!” “Sän ol bana çorbacı! Bän sendän korkayım. Diil bän sana iş vereyim. Ačan tokattan girecen, biliyim, ani sän geleysin! Ani adamım geley!” Oollarıma da dârdim: “Sesläyin karılarınızı, ama vermeyin heptän ön karılarınıza! Karılar da gitmesin adamsız bireri. Bireri gidäsiniz ikiniz bilä!” Osaydı karılar şindi salt manikür, pedikür, boyêrlar saçlarını. Adam da geley, kariya yartarkana: “Kofe mi?” Bir sopa da kofeylen o doyursun seni! Adamnan kari açan annaşêr, o evdä gidey yaşamak ta islää. Ama açan yok annaşmak – dicaba yaşêrlar o ev içindä. Uşaklar da gider “ayırın-tramvay” – nasıl akılları buyurêr, kim nääni çekey. Ama işitmeêrlär beni. Onnar pıpaçlık eder: “Yıkadım bün!” Ne yıkadın! Maşinka döndü! Adam da gitsin işlesin, getirsin para da ödeyasın. Sän da içerdä kukonalık edäsin! Valä bana bunda pek kontra gelärdi.

Bukadar gözâl hem dooru laflar, ama adam içärsä, ozaman?

Pek kontraydım te bu işkicilää. Kocama da çekişirdim. Ama ozaman läüzüm susmaa, dakılmamaa ona. Ačan içkili gelirse, susun. Susun, da o utansın da çeketsin sizinnän lafetmää. İleri yoktu sarfoşçuluk, ne alkogoliklik. 5-6 fiç şarap yapıldı. Su erinä içärdik da ne alkogolik vardı, ne sarfoş.

Sonu 6-cı sayfada

Ekaterina Georgiyevna kocasının İlya Födoroviçlan

“Rusiyanın duşmannarı”nan “Rusiyanın dostları” alındılar da... 30 minuttan sora işi bitirdilər

Baba Marta ayın 16-dä Soşia-listlärän Demokratlar partiyaların başları açıkladılar, ani aralarında “pravitelstvoya arka olmak için politika işbirlii platforması” kooļişiya annaşması imzaladılar.

Hem Soşialistlär partiyasının başı Zinaida GREÇANAYA hem da Demokratlar partiyasının başı Pavel FİLİP söledilər, ani bu işbirlii Platforması “insannar için hem birliktä koronavirus pandemiyasını ensemää deyni” kuruldu. Koronaviruslan düüşmektän hem da ekonomikaylan soşial soruşlarından kaarä, Platforma, payedip ministerlik skemnelerini, unutmadı kendilerini da.

İşbirlii kooļişiya annaşmasını Cümnenin önündä imzaladıktan 30 minut sora Demokratlar partiyasının teklif etdilan

ministurları emin verdilər: reintegrasiya soruşlarında vişe-premyer Kristina LES-NİK, korunmak ministrusu Aleksandr PINZAR, üredecilik, kultura hem aaraştırma ministrusu İgor ŞAROV, dışişleri hem Evropaya integrasiya ministrusu Oleg TULÄ, ekonomika hem infrastruktura ministrusu Serdjiu RÊYLÄN.

Not. Aklınıza getireriz, ani bir yılın içindä bu Soşialistlär partiyasının ikinci alınması. Onnar 2019-cu yılın Kirez ayın 7-dä AKUM blokunnan kooļişiya kurdudular.

Türkiye Prezidenti kabletti D. KROYTORun güvennik mektubunu

Baba Marta ayın 10-da Moldova Respublikasının Türkiye Respublikasında Bükkelçisi Dimitriy KROYTOR verdi kendi güvennik mektubunu (veritelynaya gramota) Türkiye Respublikasının Prezidentına Recep Tayyip ERDOĞANA, bidirdi Moldovanın dışişleri hem Evropaya integrasiya ministerlii.

Güvennik mektubunu verdiktän sora, protokol buluşmasında, Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN diletti Moldovalı diplomata iyi çalışmalar hem iki devlet arasında ikili ilişkilerin kavileşmesi urunda kendisinin açık olmasını urguladı.

Türkiye Respublikasının Prezidenti nişannadı Moldova-Türkiye arasındaki politikai dialogun üsek olmasını, angısını gösterer Moldova Prezidentin İgor DODONun diil çoktan Türkiyeyä viziti hem orada yapılan Moldova-Türkiye arasında stratejiyalı işbirlii Sovetin birinci toplantısı.

A, Valä! Valä pek akıllıydı! Bän Valäyı da çok sıkı tuttum! Valäya hep çekişirdim!

Valentina KOTENKO (BAURÇULU)nun anasınan, Kati bulüylan, buluşmak

Çeketmesi 4-5 sayfalarda

Siz kırda işlediniz mi?

Kırda hepsi işlämeer, mamu! Kırda işlämedim, hiç bilmedim o kır işini. Ama ev bakmaa, 16 yaşından beeri! Dübüdüz uşak. Elliyädän hepsi benim uşaklarım büüdüydü. Şindi da bir uşak! “Etiştirämedim bişey yapmaa, uşaa baktım!” Nekadar baktım? Onu da kırk kişi bakêr, o uşaa büüdünçä! Dünnä bölä oldu, dünnä diil islää oldu!

Kolhoza gittiniz mi?

Gittim. Sekiz yıl böceklerdä işledim. Ačan kayınnam oldu hasta da paralizat oldu. Beş yıl onu da baktım döşektä. Hem böceklerdä hem rayonoda uborşçıta işledim. Utanırdım da: “Direktor karısı, uborşçıta işlee!” (Kocası şkolada direktor işlemeş – nişan “AS”) Gidärdim gecä. Därdim: “Eh, iştan yok ne utanmaa! Prostluktan hem hirsızlıktan läözüm utanmaa! Onnardan korunmaa da karışmamaa ölä işlerä. İrmi sekiz rubleylen 8 can bakırdım.

Valä için para kablettiniz mi?

Valeciim için çok bana ödedilər. Onun zarplatasını on yılından hep verdilər bana. Onnar dedilər ölä: “Ko-

cası yapsın ona pamätnik. A mamusu, 7 uşak anası! Biz verecez onun mamusuna!” Ordan raysobestän bana pere-daça da yolladılar. Bana ölä sölärdilər uşaklar: “Mamu, sän olaydın gramotnıy, sän hepsinä cuvap verersin nasıl läözüm. Kızçaazınnan da (Valädan unukası Katerina – nişan “AS”) lafedirim, deerim: “Katüşacık, bän şansora dooru lafedämeerim, mamu. Aazım da, dilim da tutulêr” “Manisi, – deer, – pek islää lafedersin. Sän o forma lafedeyisin, – dey, – ani altmış yaşında lafedämeerlär! Kaç yaşındaysın, mani?” İstämeerim söyleyim kaç yaşında! 93 yıl! Var mı nasıl ölä kahırlık içindä yaşamaa?

Siz edi uşak anasıysınız mı?

Ölä (sayêr): Kostika, Lälä, Mariçika, Stöpa, Pantüşa, Slavik, Valä. Ama Läläcımnan Marçıkamı küçücük kaybettim. Kalan uşaklarım hepsi türenik çıktılar! Beşi universitetleri hem institutları başardı. Valeranın (unukası – nişan “AS”) papası küsardı bana: “Neçin sän onnarı tuttu obrazovaniyaylan?”

“Sän onaltı, onedi yaşında evlendin – mamiçku! Aldandın! Alatladın evlenmää!” O pek akıllıydı hem pek hızlıydı. O bakardı te bu uşaklarımı benim. Düvärdim da onu, öbürlerini taa nestetmääzdim. “Aaa, sän acëysin öbürlerini!” Sora bir da uşak büüttü (göster Valeraya). O onsekiz yaşında uje yaptı uşak. A sän raz yaptın, ölä da büüt onu!

Valeyä mi dediniz?

Diil, Valeranın bobasına. A, Valä! Valä pek akıllıydı! Bän Valäyı da çok sıkı tuttum! (aalayarak) Valäya hep çekişirdim. Därdim: “Yapmaasın mamuya bir prostluk! Yapmaasın mamuya bir utanmak! Allaa göstermesin, sän yaparsaydım! Dört batün var!” O en küçüdü: Kostika – upravlyuşçıy aptekada, Stöpa – veterinarınıy vıraç, Pantüşa – optikada glaznoy vıraç hem infeksiyonıy bolniçada işläridi, Slavik – muzikant, Valä! En islää çocuklar istedi onu. Valä bobasına benzardı. Kocam da, İlya Födoroviç, 1917 yıldan duumasıydı, bitirdi Bolgradta en büük liçeyu.

Gençliinizdä hirsızlık vardı mı?

Yaşamak pek interesti hem spoknoyadı. Yoktu hayırsızlık. A kim da, ani yapardı ırsızlık, pek aaz, vermäädi ona kapan. Vardı bir Ragaliya dädü, küüçündä gezardı “dungur-dum”. “Mariy, moş Koli gezer, kim ne yaptılar?” Gitmişlär, çalmışlar lokma. Asmış lokmaları ırsızın sırtına, akardı tuzlu su. Balamış onun bir kolunu, ayaanı sincirlän taligaya: “cungur-cungur”. İndirip pindirirdi onu. Düvüdülar. Öldürüdülar, da brakardılar, ani olmasın kökü da onun.

Siz bir zor yaşamak yaşadınız...

Zor! Pek zor bir yaşamak!

Gücendirmää hem acıtmaa istämeerim, ama hiç bir kerä da mı pişman olmadınız bu yaşamaya?

Aydınnık dünnäyı pişmannık mı olur, ba?! Bu dünnäyı biz görmeycez, bulmaycez. Genç ta öldülär, ihtär da. Aydınnık dünnäyı kim var nicä doysun? Bu te ray burası, bu aydınnık dünnä. Nasıl sana kurtarêr, ölä savaşırsın, yaşêersin.

Bitkidä bir maani bana söyleyebilirsiniz mi?

Yanıkım bän, mamu. Nicä söliim, açan hepsini unuttum. Türkü mü kaldı. Dur düşüniym biraz. Bu maani diil. Buna biz därdik “sevgililik söylemää”:

*Ay ermecä, eremcä,
Kaşık saldı pirincä.
Kaşık saldı pirincä,
Ter bastı isleycä,
Yar yanıma gelincä.
Yar yanıma geldi,
Kapu aralık kaldı.
Kapu aralık kaldı,
Kayınnam bana darıldı.
Darıldıkça darılsın,
Oolu boynuma sarılsın.*

Saa olun, Kati bulö.

Saa ol sän da. Şindi gel gösteriim evimi hem patretleri. Gör niceldik biz!

Yazdı Todur ZANET

Türkiyenin Çanakkalede enseyişin 105-ci yılı

2020-ci yılın Baba Marta ayın 18-dä tamamlandı 105 yıl Türkiyenin istoriyasında olan en büyük kahramannık sayfasına – Çanakkale cengindä enseyişä.

Arhiv dokumentleri gösterer, ani ozamannar, bakmadaan ne dinä, ne milletlää, cengi ensemää deyni omuz-omuza kalktırlar Türkiyenin bütün insannarı: türklär, çerkezlär, kurtlar, lazlar, arablar, armennar, gagauzlar, slavlar, hepsi, kimin canı hem ruhu yanardı kendi Vatanı için. O yanmak ta ensemää kuvet verdi.

Not 1. Herliim Gagauziya Bütün-dünnä gagauzların Kongreslerindä hepsi gagauzların istoriyasını yazmaa karar aldısadı, Çanakkale cengindä enseyiş için kan dökän gagauzları da anmamız lääzım.

Not 2. Çanakkale cengi için annadan filmi internettä te bu adrestän bulabilirsiniz: <http://xn--anakkaleninevlatlar-4xb78m.com/#/>

ÇANAKKALE ZAFERİMİZİ tebrik ediyorum

Birinci Dünya Savaşı sırasında, Türk Ulusu ve Ordusu, dünyanın ve dönemin en büyük sömürge güçleriyle savaştı ve vatanını korumakta büyük bir azim ve kararlılık gösterdi. “18 Mart (1915) Şehitler Günü”nde, başta Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere tüm şehit ve gazilerimizi minnetle anıyorum.

Prof. Dr. Neşe ÖZDEN, A.Ü.Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Tarih Bölümü Başkanı & Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Anabilim Dalı Başkanı & A.Ü.Karşılaştırmalı Medeniyet ve Barış Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkez-KAMMER-Müdürü

Prof. Dr. İsmail CAMBAZOV Sofiyada raametli oldu

Bulgaristandan geldi kara haber, ani Sofiya kasabasında 2020-ci yılın Baba Marta ayın 22-dä insulttan raametli oldu büyük türk aydını Prof. Dr. İsmail CAMBAZOV (10.06.1928 – 22.03.2020).

İsmail CAMBAZOV duudu 1928-ci yılın Kirez ayn (iyün) 10-da Bulgariyanın Kırçalı tarafının Ardino rayonunun Brezen küüyündä. 1948-ci

yılda Şumen kasabasının medresesini başardı hem, başlayıp 1953-cü yıldan beeri “Eni Işık” gazetesından, yaşamasının 65 yılını türkçä gazetacılaa baaşladı.

İsmail CAMBAZOV Bulgaristanda juridika fakultetini bitirän ilk türk insanı hem “Sofya Üšek İslam İnstitutun” kurucularından birisi.

Prof. Dr. İsmail CAMBAZOV Bulgaristanda hem dünnäada türk dilli gazetacılın, cümne, bilim hem kultura uurunda çok kıyatların avtoru.

İsmail CAMBAZOVun raametli olmasının ilgili Türkiye Respublikasının Dışleri ministrusu Mevlüt ÇAVUŞOĞLU, kendi acızgannını raametlinin yakınnarına hem bütün dünnäaya bildirerek, yazdı “Bulgaristan Türklerinin büyük münevveri, yazar İsmail Cambazov’un vefatını derin üzüntüyle öğrendim. En son Ocak ayı sonunda Sofya ziyaretim sırasında kendisiyle görüşmüştük. Başta Bulgaristan’daki soydaşlarımız olmak üzere, Türk dünyasının başı sağolsun. Allah rahmet eylesin”.

Not. “Ana Sözü” redaktiyasının adından büyük can acısınan acızgannımızı bildireriz raametli Prof. Dr. İsmail CAMBAZOVun aylesinä, senselesinä, yakınnarına hem bütün dostlarına. Allaa onu saa tarafına kabletsin hem topracı ilin olsun...

Kliselerdä slujbalar durgudulmayacak

Gagauziya Başkanı tarafından yapılan koronavirusa karşı koymak toplantısında Gagauziya kliselerin Baş popazı blagoçinniy Ay-Boba PÖTR açıkladı, ani “Gagauziya kliselerindä slujbalar durgudulmayacak”.

Ay-Boba PÖTR dedi, ani “buna Rusiya Ortodoks Klisesinin Sinodunun hem Moldova Mitropolitü VLADİMİRin tarafından üsözlü izin var” hem “istoriyada var örneklär, açan epidemiyalar duvalarlan hem oruçlarlan durguduldu”.

COVID-19 beterinä

“Eurovision – 2020” olmayacak

Evropa Yayıncılık Birlii (European Broadcasting Union, EBU) Baba Marta ayın 18-dä aldı karar “Eurovision – 2020” halklararası konkursun yarışmasını bu yıl yapmamaa.

Eridir urgulamaa, ani bu yılki “Eurovision – 2020” bu konkursların 65-si olaceydi.

EURO-2020 2021-ci yıla alındı

UEFA aldı karar futbolda Evropa EURO-2020 çempionatını gelän 2021-ci yıla almaa da onu 2021-ci yılın Kirez ayn (iyün) 11 – Orak ayn (iyül) 11 günneri arasında yapmaa.

Buyılki çempionat lääzımdı olsun 2020-ci yılın Kirez ayn (iyün) 12 – Orak ayn (iyül) 12 günneri arasında hem ilk kerä geçeceydi 11 devletin 12 kasabasının 12 stadionunda.

Tokio-2020 yaz Olimpiadası 2021-ci yıla alındı

Baba Marta ayın 24-dä Halklararası olimpiada komiteti aldı karar Tokio-2020 yaz Olimpiadasını 2021-ci yıla geçirmää.

L. POKROVSKAYAya saygı duyêrim, ama...

Lüdmila POKROVSKAYA rus dilcisi, angısı gagauzçayı bilmedän, gagauz dilin gramatikasını, dialektlarını hem gagauzların folklorunu araştırardı. Canabisi, «Песенное творчество гагаузов» adlı disertatıyasını 1953-cü yılda koruyup, taa sora gagauz filologiyasının ilgili 1964-cü yılda çıkardı bir bilim kıyadı – «Грамматика гагаузского языка. Фонетика и морфология». Taa sora da 1978-ci yılda tıparladı «Синтаксис гагаузского языка в

2020-ci yılın Baba Marta ayın 18-dä tamamlandı 95 yıl türkologun hem filologiya bilgilerindä doktorun Lüdmila POKROVSKAYAnın (18.03.1925 – 07.10.2009) duuma günündän.

сравнительном освещении» kıyadını hem yazdı gagauz dili lekçıya kurslarını.

Gagauziyanın M.V. Maruneviç adına Bilim-Araştırma Merkezi da Lüdmila POKROVSKAYAnın duuma gününün 95 yılına adanmış gözäl bir yazı yazmış.

Saygı duyarak Lüdmila POKROVSKAYAnın çalışmalarına hem Gagauziyanın M.V. Maruneviç adına Bilim-Araştırma Merkezin yazısına, burada kimi işlärän hem yannışlıklarlan yok nicä kayıl olmaa.

Bän bir kerä yazdıydım (bak: <http://anasozu.com/necin-l-pokrovskaya-icin-gagauzlara-hem-butun-dunnaya-hep-yalan-soleerlar/>), ama genä isteirim urgulamaa, ani Lüdmila POKROVSKAYA «Грамматика гагаузского языка. Фонетика и морфология»

kıyadını çıkardı ozaman, açan artık gagauz dilin hem gramatikasının (hem fonetika, hem morfologiya) temelleri koyulduydular, kuralları yazıldıydılar hem üzä çıkarıldıydılar gagauz bilim adamı Dionis TANASOGLUnun çalışmalarınan, onun hazırladı “Gagauz dili orfografiya kuralları” kıyadında. Bu kuralları XX-ci asirin 60-cı yılları başında çıkan kıyatlarında yazıcılar Nikolay TANASOGLU, Dionis TANASOGLU hem Nikolay BABOGLU yazıya döktülär. Bu üzerä yok nicä kabletmää Bilim-Araştırma Merkezin yazısını, ani Lüdmila POKROVSKAYA «основатель научной грамматики гагаузского языка».

Gagauziyanın M.V. Maruneviç adına Bilim-Araştırma Merkezin yazısında taa bir fasıl iş şaştırdı – «И во

всей истории гагаузской филологии нет более значимой фигуры, чем Покровская Л. А.».

Nicä bölä var nicä yazmaa, açan bizdä var Canabisindän taa büyük gagauz insannarı, ani ondan taa çok yaptılar gagauz dili hem gagauz dilin gramatikası için: Dionis TANASOGLU, Nikolay TANASOGLU, Nikolay BABOGLU, Gavril GAYDARCI, Valentina KOTENKO (BAURÇULU), Fedora GROZDEVA... Bu sayıyı var nicä uzaltmaa taa çok gagauz adlarınan, angılarını bizä maasuz unutturmaa savaşerlar.

Bölä yazılarlan karşılaşarkana bän herkerä şaşêrim, neçin bizdän, gagauzlardan, çıkan adannarı aaşaldêrlar da, yalan yazıp hem söyleyip, gagauz halkın fikirinä sokêrlar, ani gagauzlardan bir büyük insan ta çıkmamış da bizä hepsini yapmışlar yabancılar???

Akademik hem poet Todur ZANET, Gagauz Millî Gimnânın avtoru

İstanbulda “Türkiyedä hem dünnäädä kadın” Forumu geçti

2020-ci yılın 5-6 Mart günnerindä İstanbulun “Elite World Asia” otelindä geçti “Türkiyedä hem dünnäädä kadın” Forumu, angısını hazırlada İstanbul Maltepe primariyası hem “Maltepe Kadın Forumu” kuruluşu.

“Türkiyedä hem dünnäädä kadın” Forumuna katıldılar 15 devletän gelän karılar: politikacılar, cümne kuruluşların öndercileri, gazetacılar, yazıcıyıklar, artistkalar.

Gagauziyadan bu Forumda pay aldı Gagauziya Halk Topluşu deputatı Elena KARAMİT, angısı hazırladı hem okudu dokladı “Politikada gagauz karıları: politika karyerını düzmektä zorluklar hem kolaylıklar”.

20 yıl geeri Mihail hem İrina ÇAKİRlerin mezarı bulundu

20 yıl geeri, 2000-ci yılın Baba Marta ayın 10-da bulundu gagauzların apostolunun, dünnää uurunda büyük aydınadıcısının, bilim insanının hem klisä adamının Protoierey Ay-Boba Mihail ÇAKİRin mezarı.

Onu zamanında aaradılar: Romıniyada yaşayan Mihail ÇAKİRin senseleleri, Çadırdan Protoierey Dimitri KİROĞLU, yazıcılar Dionis TANASOĞLU, Stepan KUROĞLU, Todur ZANET, başkası da. Ama buldu Moldova Bilim Akademiyasının zaametçisi Nikolay Andreeviç DEMÇENKO.

PATRETTÄ: Mihail ÇAKİR mezarının 2000-ci yılın Baba Marta ayın 21-dä görüntüsü (patret: Todur ZANETin).

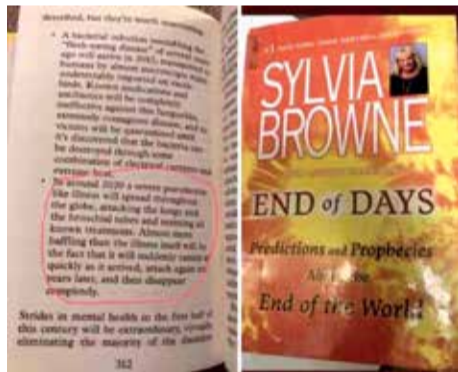
Dünnäädä “Novruz bayramı” bakıldı

Baba Marta ayın 20-21 günnerindä dünnäädä bakıldı evlki türk yortularından birisi – “Novruz bayramı”.

Bu yortu sayılır ilkyazın hem tabiatın enilenmesi yortusu. 2009-cu yılda TÜRKSOYun çalışmasınan “Novruz” UNESCO tarafından Dünnääyın material varlı olmayan kultura mirası Listesinä alındı.

Koronavirusun gelmesi için şaşılacak hem akıl almaz işlər

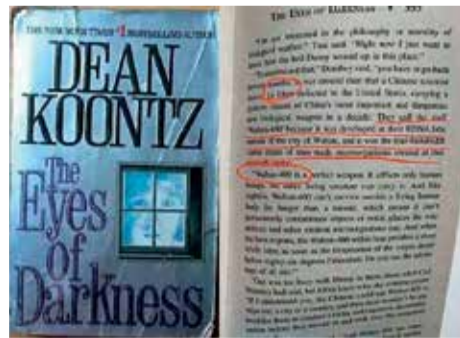
(Sonu. Çeketmesi 1-ci sayfada)

Kiyadın 312-ci sayfasında yazılı: “2020-lerdä, ak cerlerä hem bronhilerä pek zarar verän, pnevmoniyaya benzeyän hem ilaçlamaya karşı koyan hastalun patlaması beterinä ortalıkta orerafiya maskaları hem plastik eldivennärlän dolaşan pek çok insan görecez. Hastalık hakkında kafayı karıştıran iş sa o, ani bir kiş boyunca büyük bir panikaya yol açtıktan sora, on yıl içersindä hem sebeplerini hem da ilaçlamasını bilmeceli brakarak o ortadan heptän kayıp olacek”.

ABD fantastika yazıcısı Dean KOONTZ (d.15.07.1945) 1981-ci yılda çıkardı “The Eyes of Darkness” (“Karanın Gözleri”) romanını. Bu romanın sayfalarında koronavirusa benzeyän insan tarafından yaratılan bir mikroorganizma için annadılär hem sölenir o ne zaman hem neredän peydalanacek. İltän avtor o mikroorganizmaya verer ad “Gorki-400”, ama kiyadın

1989 yılında baskısında, Sovetlär Birlii çökmä başlayınca hem Amerika-SSSR arası düzelmä çekedincä, onun adını “Wuhan-400” adına diıştırir.

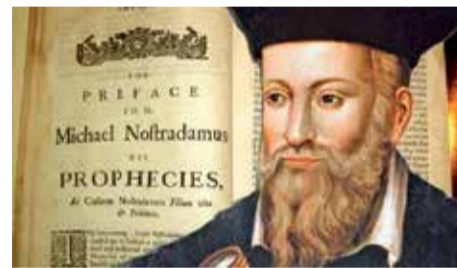
Kiyatta yazılı, ani yaratılan mikroorganizma Kitayın Wuhan kasabasının yakınnarından çıkacak hem dünnääya hızlı yayılacak: “**Bunu annamaa deyni, – dedi Dombey, – sän läüzüm irmi ay geeri dönäsin. Yaklaşık o vakıtlara kitaylı bilgici Li CHEN kaçtı Birleşik Devletlerä, yanında getirip disketayı, angısında yazılıydı Kitayın son on yılda hazırladı en önemni hem kuvetli biyolojiya silähi. Onnar deerlär o materiala “Wuhan-400”, çünkü o Wuhan kasabasının dışındaki RDNA laboratoriyasında yaradıldı hem bu oldu araştırma merkezindä insan organizmasında yaşayabilecek yaratılan mikroorganizmaların 400-cü ştammi”.**

Naşey dooru, naşey yanniş siz kendiniz seçin

Ne düşer söylemä Mişel NOSTRADAMUSun (14.12.1503 – 02.07.1566)

açıklaması için, onun “Les Prophéties” adlı kiyadında varmış katren (*kimi bilgiçlär bölä bir katrenin yok olmasını söleerlär*), neredä ikizlär yılında olacek işlär için annadılär. Büünkü fikirlerä görä bu ikizlär yılı 2020-ci (20-20) yıl olmasını kabledärsäk, koronavirusun doudan çıkmasını hem büünkü gündä İtaliyaya en zararlı urmasını hem da Rim kasabasının edi tepedä bulunmasını esaba alarsak, ozaman bu katreni dünnää bölä açıklêr:

“**İkizlär yılında (“20-20”) doudan (“Kitaydan”) bir koroleva (“korona”) üülecek, / Gecä yaratıklarından (“yarasa kuşu”) çumayı (“virusu”), 7 tepeli erä (“Rim”) yayacak / Hem dünnääyi yok etmek hem darmadaan etmek için / Alaca karanlıklarda olan insanları (“yaşlıları”) / Toza dönüştürecek (ölüm). / Bildiiniz gibi bu dünnää ekonomikasının sonu olacek...**”

Yazêrlar, ani Bulgaryadın Baba VANGA (31.01.1911 – 11.08.1996) da titsi bir epidemiyaya hem dünnää krizisi için açıklama yapmış. Bunu şimdi bildirdi VANGAnın çeviricisi hem dostu Todur TODOROV: “Açan 1995-ci yılda,

genç bir çocuk olarak, bän lafedärdim VANGAyan, o dedi, ani beş ikilik yılında bütün insannar için büyük bir olay olacek. Dünnääya korkunç bir virus gelecek da var nicä milyonlar insan ölsün. VANGA herkerä sözlerini yımışardı. Burada sa o doorudan söledi, ani bu iş olacek beş ikilik yılında! O dedi, ani, “**açan olacek ayna-yıl (20-20), dünnää tersinä devirelecek**”, da bütün bu problema “**sarıdan**” gelecek”. Todur TODOROV açıkladı, ani ozaman “sarıdan” lafını baalamadılar Kitaylan.

VANGAnın başka lafları için diil çoktan yazdı bolgar gimnastkası hem treneri Neşka Stepanova ROBEVA. O açıkladı, ani öleceykana, 1996-cı yılda, VANGA demiş: “**hepsimizin üstündä korona olacek**”. Canabisi söledi, ani sade şimdi annamış, ani VANGA ozaman koronavirüs için söylemiş.

Nicä da olsa, hepsi bu materialar pek meraklı hem onnar derin düşünmelerä yol açêrlar. Okuyucular da kendileri läüzüm karar alsınlar: naşey burada dooru, naşey da yanniş.

Akademik Todur ZANET

“ANA SÖZÜ” Gagauz dilindä gazeta
Çikêr 14.08.1988 beeri

Kurucu “ANA SÖZÜ” S.R.L.
Sertifikat No. 1003600086420

Todur ZANET
Baş redaktor

İndeksi - PM – 21358

Gazeta “Universul” basım evindä basilêr
Tiraj – 3020 ekz. Sımarlamak No: 315

YAZIŞMA ADRESİMİZ:
RM – 2028, Moldova, Kişinêu,
c/p Nr. 1025. Tel/fax: 022 28-18-04

e-mail: todur.zanet@gmail.com
zanet@anasozu.com